

УДК 174:005.35:17.02

DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2026-2-2>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЕТИКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ

Л. О. КАРБОВСЬКАкандидат економічних наук, доцент;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5333-1653>**І. І. КАЛІНА**доктор економічних наук, професор;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5662-6967>**А. І. КОЗЛОВА**кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри управління бізнесом,
Приватне акціонерне товариство
«Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2336-4600>

Анотація. *Мета статті* полягає в теоретичному обґрунтуванні концептуальних основ етики наукових досліджень в економічній науці. **Методика дослідження.** Для досягнення поставленої мети було використано комплексний науковий підхід, що базується на поєднанні загальнонаукових та спеціальних методів пізнання: системного аналізу; порівняльного аналізу; критичний аналіз літературних джерел. **Результати.** Розкрито ключові концептуальні аспекти етики в економічних дослідженнях: принципи етичних досліджень, нормативні економічні основи, концептуальна етика та концептуальна інженерія, економічна етика та інституціоналізм. Представлено еволюцію концепцій дослідницької етики в економіці: етичні принципи в дослідженнях за участю людей; принцип «3R»; соціальна відповідальність; основні етичні рамки досліджень в економіці (утилітаризм, деонтологія, етика чеснот). **Практична значущість результатів дослідження.** полягає у можливості їх використання для підвищення якості та надійності економічних досліджень в Україні.

Ключові слова: етика наукових досліджень, дослідження в економіці, концептуальні основи, концептуальна етика, економічна етика, інституціоналізм

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Етика є керівним принципом, який формує поведінку дослідників. Вона впливає як на процес відкриття, так і на наслідки та застосування наукових висновків.

Концептуальні основи етики наукових досліджень в економіці – це система моральних принципів, норм і стандартів поведінки, що регулюють діяльність дослідників задля забезпечення достовірності, об'єктивності та соціальної відповідальності наукових результатів. В економічній науці, де дослідження часто впливають на державну політику та бізнес-рішення, дотримання етичних норм є критичним для збереження довіри суспільства. По суті, етика в наукових дослідженнях спрямована на те, щоб прагнення до знань не відбувалося за рахунок суспільного чи індивідуального добробуту, а наукові дослідження проводилися відповідально.

Необхідність розуміння та підтримки етики в наукових дослідженнях є актуальною для сучасної наукової спільноти. По-перше, швидкий розвиток

технологій і науки порушує етичні питання щодо конфіденційності, згоди на проведення досліджень і потенційного довгострокового впливу на суспільство та навколишнє середовище, особливо в таких сферах, як: біотехнологія, біомедична наука, генетика та штучний інтелект. Крім того, зростання суспільного сприйняття та контролю над науковою практикою, що підживлюється більшою поінформованістю та зв'язком з населенням, вимагає більшої прозорості та етичної відповідальності від дослідників та установ [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення дослідницької етики в економіці є ключовим складовим успішного економічного аналізу, прийняття рішень, побудови моделей та прогнозування. Книга К. С. Шрейдера-Фрешетта критично досліджує етичні та методологічні недоліки методу аналізу ризиків-витрат-вигод [2]. Дж. Вайт у книзі «Етика в економіці» показує роль етичних міркувань в економічних дебатах. Він стверджує, що основою економічного життя є три взаємопов'язані етичні системи: ті, які ґрунтуються на результатах; такі, що ґрунтуються на обов'язках і правилах; і ті,

у яких основою є чесноти [3]. У роботі М. Сіддікі розкрито етичні проблеми дослідницької практики в економіці, що сприятиме процесу генерування знань з дослідницької етики в економіці, використовуючи позитивістський і нормативний підходи [4].

Автори дослідження Дж. Сандберг, та А. Волш показують як на сучасному ринку перетинаються етика та економіка. Вони пропонують збалансовану структуру, де як етичні, так і економічні міркування мають своє місце [5]. Науковець Й. Граафланд у своїй роботі застосовує економічну етику для оцінки системи вільного ринку та дозволяє студентам дослідити вплив вільних ринків, використовуючи три основні етичні підходи: утилітаризм, етику, засновану на принципах, та етику чеснот [6].

Метою дослідження В. Діну, В. Кампіан, К. Василю, Л. Течічу, Д.-К. Дабіджа є аналіз та оцінка сприйняття аспірантами та науковими керівниками докторантури принципів етики та їх дотримання в дослідницькій діяльності в рамках докторських шкіл з економічних наук, а також виявити найбільш важливі фактори, що мають значний вплив на етику та добросовісність у наукових дослідженнях [7]. У книзі Д. Теварі та К. Ілесанмі досліджено роль морального капіталу та його зв'язок з економічним зростанням: інвестиції в моральні рамки можуть сприяти соціальному добробуту та сталому розвитку [8]. У статті Х. Султана та К. Абд Аль Джаліл розглянуто особливості методології наукових досліджень в економічній науці, що зосереджується на людській поведінці, однак застосовує процедури, спільні для фізичних наук [9].

Незважаючи на велику кількість публікацій з даної тематики, аналіз свідчить про те, що недостатня увага приділена таким питанням, як: розкриттю концептуальних аспектів етики в економічних дослідженнях, еволюції концепцій дослідницької етики в економіці, систематизації принципів дослідницької етики тощо. Це зумовлює актуальність подальших досліджень.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування концептуальних основ етики наукових досліджень в економічній науці, аналізі еволюції концепцій дослідницької етики в економіці, систематизації принципів дослідницької етики.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Першоджерелом концептуальних основ етики в економічних дослідженнях є поєднання нормативної філософії, прикладної етики та специфічних методологічних вимог соціальних наук, що має вирішальне значення для забезпечення достовірності, валідності та соціальної відповідальності економічного аналізу, особливо коли дослідження взаємодіють з політикою та добробутом людини [10].

Етика в економічних дослідженнях – це сукупність принципів, норм та цінностей, що регулюють процес здобуття, аналізу та поширення економічних знань, забезпечуючи їх об'єктивність, чесність та соціальну відповідальність.

Ключовими концептуальними аспектами етики в економічних дослідженнях є такі (рис. 1):

1. Принципи етичних досліджень.

Ці принципи включають, наприклад, чесність, сумлінність, цілісність та самокритику. Поняття «належної наукової практики» охоплює правила, що базуються на цих принципах і є центральним у щоденній роботі дослідників. Також дослідження вимагають застосування інноваційних методів, збору та аналізу даних, а також розробки нових теорій. Вони потребують самокритичності дослідників, водночас діючи у співпраці та справедливо один щодо одного. Це єдиний спосіб досягти видатних результатів на благо суспільства [11].

Існує кілька причин, чому важливо дотримуватися етичних норм у дослідженнях. По-перше, норми сприяють цілям досліджень, таким як знання, істинність та уникнення помилок. Наприклад, заборони на фабрикування, фальсифікацію або спотворення дослідницьких даних сприяють правдивості та мінімізують помилки.

По-друге, оскільки дослідження часто передбачають значну співпрацю та координацію між багатьма різними людьми в різних сферах і установах, етичні стандарти сприяють цінностям, які є суттєвими для спільної роботи, такими як довіра, підзвітність, взаємна повага та справедливість. Наприклад, багато етичних норм у дослідженнях, таких як рекомендації щодо авторства, політики авторського права та патентування, політики обміну даними та правила конфіденцій-

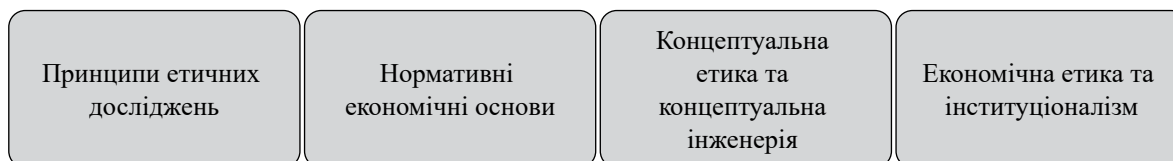

Рис. 1. Ключові концептуальні аспекти етики в економічних дослідженнях

Джерело: побудовано авторами

ності під час рецензування, створені для захисту інтересів інтелектуальної власності та заохочення співпраці. Більшість дослідників хочуть отримати визнання за свій внесок і не хочуть, щоб їхні ідеї були вкрадені або розкриті передчасно.

По-третє, багато етичних норм допомагають забезпечити відповідальність дослідників перед громадськістю.

По-четверте, етичні норми в дослідженнях також допомагають формувати громадську підтримку досліджень. Люди частіше фінансують дослідницький проект, якщо можуть довіряти якості та цілісності досліджень.

Нарешті, багато норм досліджень пропагують низку інших важливих моральних і соціальних цінностей, таких як соціальна відповідальність, права людини, її добробут, дотримання закону, а також громадське здоров'я і безпека [12].

Етика в економічних дослідженнях вимагає чесності, прозорості та відповідальності для забезпечення добросовісності досліджень, захисту учасників дослідження та підтримки суспільної довіри. Ключові сфери включають уникнення фальсифікації даних, їх подробиць та плагіату; управління конфліктами інтересів; захист конфіденційності учасників; та забезпечення відтворюваності. Ключові проблеми включають управління р-хакінгом, упередженістю публікацій та впливом досліджень на політику [13].

Наразі в процесі дослідження в економіці необхідно дотримуватися таких фундаментальних етичних принципів для захисту людей і збереження чесності, особливо в прикладній економіці та кількісному аналізі, як:

1) Запобігання неправомірним дослідницьким практикам. Дослідники не повинні фабрикувати, фальсифікувати або перекручувати дані, а також плагіувати матеріали чи роботи інших.

2) Цілісність та прозорість даних. Дослідникам рекомендується ділитися даними та методами для забезпечення відтворюваності. Вони повинні уникати «р-хакінгу» (маніпуляції аналізом даних для отримання значущих результатів).

3) Захист учасників. Під час роботи із суб'єктами дослідження (наприклад, проведення експериментів, опитування) дослідники повинні забезпечити інформовану згоду, конфіденційність і мінімізувати ризики для учасників, дотримуючись принципів автономії, добросовісності та справедливості.

4) Конфлікт інтересів. Дослідники повинні представляти всі джерела фінансування, потенційні упередження та фінансові інтереси, пов'язані з їхнім дослідженням.

5) Об'єктивність. Дослідники повинні прагнути об'єктивності, уникаючи упереджень, які призводять до неповного або вибіркового висвітлення результатів.

6) Відповідальна публікація. Уникнення самоплагіату, забезпечення належного зазначення авторства інших та своєчасна публікація результатів.

7) Аналіз даних і конфіденційність. Використання великих наборів даних та цифрових медіа вимагає забезпечення безпеки та конфіденційності суб'єктів, навіть коли дані є загальнодоступними.

8) Вплив на політику. Оскільки економічні дослідження часто формують державну політику, дослідники несуть додаткову відповідальність за забезпечення достовірності своїх висновків та їхньої відсутності в оману [14].

2. Нормативні економічні основи.

Етика в економіці передбачає перехід від «позитивного» (описового) аналізу до «нормативного» (прескриптивного) аналізу – оцінки того, що слід робити.

Джонатан Б. Вайт вважає, що моральні норми, які виникають з етики чеснот та обов'язку, доповнюють стандартну модель економічного добробуту, допомагаючи пояснити економічні результати та функціонування економічних інститутів. «Як позитивна, так і нормативна економіка посилюються плюралістичним розумінням етики як частини критичного мислення. Економічні рішення зазвичай передбачають компроміси не лише між конкуруючими нормативними цінностями, але й між конкуруючими етичними рамками аналізу» [3].

Максимізація корисності та утилітаризм – домінуюча, хоча й часто критикована, етична структура, де «добро» визначається як максимізація добробуту, ефективності або уподобань.

Підхід, що базується на добробуті та можливостях – ширший підхід, що зосереджується на тому, що можуть робити або ким можуть бути люди, які прагнуть сталого розвитку та процвітання людства, а не лише зростання матеріального добробуту.

Справедливість та рівність – аналіз справедливості розподілу ресурсів та економічних результатів, що часто суперечить ефективності [10].

3. Концептуальна етика та концептуальна інженерія.

Концептуальна етика – це філософський підхід, що фокусується на аналізі, переоцінці та проектуванні самих понять моралі. Вона досліджує, як ці концепти формуються, інтерпретуються та використовуються в оціночній діяльності, а також як визначення впливають на соціальний світ. На думку С. Келера та Г. Велувенкампа, концептуальна етика ставить питання про те, які поняття ми повинні використовувати і чому. Вони розробили систему для оцінки нормативних підстав, які повинні визначати такий вибір. При цьому виділили три проблеми: «(i) трактування концептуальної етики як особливої, що вимагає специфіч-

ного для предметної області інтерналізму щодо причин; (ii) визначення функцій в чисто описових термінах, що не пояснює їх нормативного значення; і (iii) те, що функція витісняє інші моральні та гносеологічні проблеми» [15].

Авторами виділено два підходи: концептуальна етика, що базується на потребах – функціоналістський підхід, де концепції приймаються, якщо вони служать рефлексивно схваленим потребам людей за конкретних обставин; концептуальна етика, що базується на цінностях – фундаменталістський підхід, який стверджує, що вибір концепції має ґрунтуватися на об'єктивних цінностях (наприклад, справедливість, епістемічна цінність, благодійність), а не на суто суб'єктивних потребах.

Концептуальна інженерія – це розділ філософії, що займається оцінкою репрезентативних засобів, таких як поняття та слова.

4. Економічна етика (етика бізнесу) та інституціоналізм.

Економічна етика (етика бізнесу) визначається як система етичних норм, принципів та цінностей, які регулюють поведінку суб'єктів господарювання, забезпечуючи чесну та відповідальну діяльність.

Інституційна етика (інституціоналізм) розглядає економічні процеси в контексті соціальних, правових та політичних інститутів, які формують поведінку людей, зокрема через етику державного управління, корпоративну етику та соціальну відповідальність.

Економічна етика поєднує індивідуальні дії та інституційні структури. Етику, з її значенням як для суспільства, так і для окремих осіб, неможливо зрозуміти без визнання ролі соціальних інститутів. Слід усвідомлювати, що всі інститути, з одного

боку, надають суспільству та окремим особам певні права, а з іншого – певні обов'язки, які необхідно розуміти з етичної точки зору. Більше того, соціальні інститути включають не лише відповідні організації, але й правила, положення та пріоритети, які можуть час від часу змінюватися [16].

Економічна етика зосереджується на етичних обґрунтуваннях та впливі економічних систем, тоді як інституційна економіка аналізує, як інституції (правила, норми, закони) керують поведінкою та знижують транзакційні витрати.

Отже, інституційна економіка висвітлює структурні правила гри, тоді як економічна етика забезпечує нормативну оцінку цих правил, забезпечуючи функціонування економічних систем відповідно до суспільних цінностей.

Концептуальні основи дослідницької етики в економіці пройшли еволюцію від вузького фокусу на неправомірних діях окремих дослідників на (плагіаті або фальсифікації даних) до комплексної, «соціально відповідальної» моделі, яка враховує вплив досліджень на учасників, економічну політику та суспільство в цілому (рис. 2).

1. Етичні принципи в дослідженнях за участю людей (Звіт Белмонта). Опублікований у 1979 році Національною комісією із захисту людей-суб'єктів біомедичних та поведінкових досліджень, Звіт Белмонта залишається ключовим документом, що містить етичні рекомендації та принципи проведення досліджень за участю людей. У Звіті визначено три фундаментальні етичні принципи, якими мають керуватися дослідження за участю людей: повага до особистості, благодійність та справедливість.

Звіт забезпечив основу для розробки етичних рекомендацій та правил у дослідженнях за участю

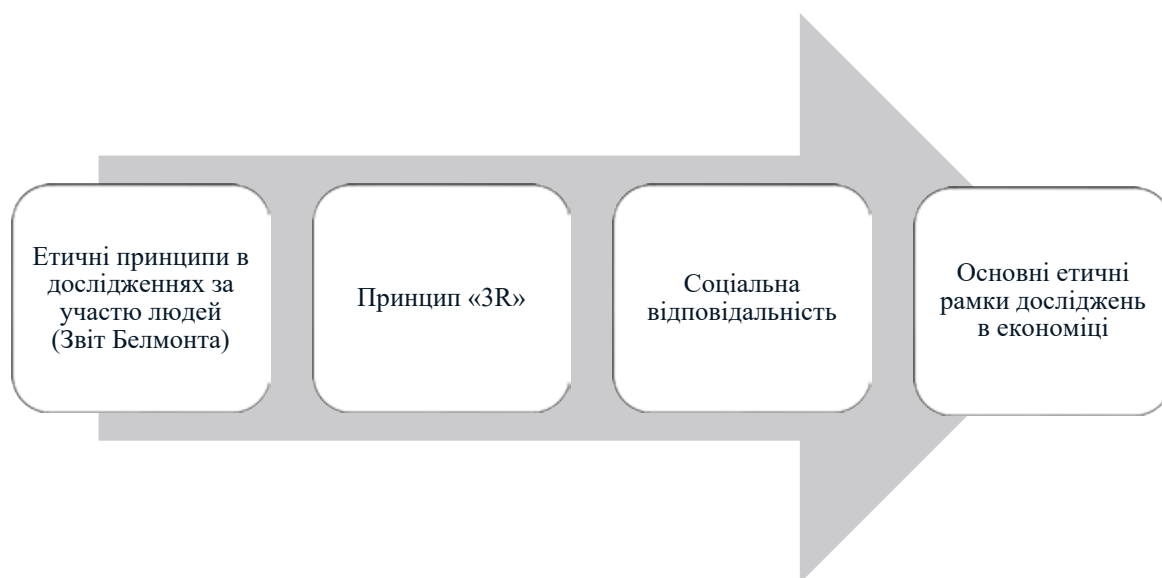

Рис. 2. Еволюція концепцій дослідницької етики в економіці

Джерело: побудовано авторами

людей. Він відіграв важливу роль у формуванні подальших етичних кодексів та правил, включаючи Загальне правило у США та аналогічні рамки в усьому світі [17].

2. Принцип «3R» (заміна, скорочення, удосконалення) є основною етичною основою наукової доброчесності, особливо в біомедичних дослідженнях за участю тварин, спрямованою на сприяння добробуту та забезпечення високої якості науки. Наукова доброчесність стосується дотримання етичних принципів та професійних стандартів у процесі отримання, управління та поширення наукових знань. Наукова неправомірність поведінки, зокрема фабрикавання, фальсифікація або плагіат (FFP), порушує ці стандарти.

3. Соціальна відповідальність. Унікальним аспектом економічної етики є зосередження уваги на впливі досліджень на політику та суспільство. Це включає: управління конфліктом інтересів – визнання того, що економісти часто одночасно виступають дослідниками, консультантами та політиками; суспільна бажаність економічних досліджень – переконання, що вони не завдають шкоди досліджуваному або не підривають суспільну довіру; незалежність від джерел фінансування, тобто фінансові зв'язки з корпоративними або політичними структурами не повинні впливати на результати досліджень.

4. Основні етичні рамки досліджень в економіці. Згідно з дослідженнями прикладної економіки, етику досліджень в економіці можна проаналізувати за допомогою трьох основних теоретичних етичних підходів: утилітаризм, деонтологія (етика, заснована на принципах), етика чеснот.

Наразі сучасна економічна етика дедалі більше визнається багаторівневою дисципліною, що охоплює загальну наукову доброчесність, захист людини-суб'єкта (особливо в економіці розвитку та поведінкових експериментах) та суспільну відповідальність економістів за уникнення шкідливих наслідків.

Концептуальні основи етики в економічних дослідженнях доводять, що моральні цінності не суперечать економічній ефективності, а є необхідною умовою для стабільного та довгострокового успіху (так звана «етична економія»). Вони передбачають інтеграцію моральної філософії, справедливості та добробуту людини у вивчення розподілу ресурсів, прийняття рішень та ринкової поведінки. Ці рамки спрямовані на вихід за межі суворо утилітарних моделей, спрямованих на максимізацію прибутку (часто званих Homo economicus), та включають справедливість, соціальну відповідальність та сталий розвиток (табл. 1).

Отже, етика в економічних дослідженнях виходить за межі простого дотримання правил, фор-

Таблиця 1

Комплексна структура концептуальних основ етики в економічних дослідженнях

Ключові етичні підходи та концепції	
Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ)	Концепція, згідно з якою бізнес добровільно бере участь у вирішенні соціальних, екологічних та громадянських проблем
Етика сталого розвитку (Sustainability)	Відповідальне використання ресурсів, що забезпечує потреби сучасного покоління без шкоди для майбутніх поколінь
ESG-принципи (Environmental, Social, Governance)	Використання критеріїв екологічної, соціальної та управлінської відповідальності при інвестуванні та управлінні компаніями
Економіка спільного блага (Common Good)	Підхід, що базується на ідеї про те, що економічна діяльність має служити загальному добробуту, а не лише індивідуальному збагаченню
Етика довіри	Етика розглядається як інструмент зниження транзакційних витрат: чим вища довіра між суб'єктами, тим нижчі витрати на контроль та правове забезпечення угод
Інструменти реалізації етики	
Етичні кодекси (Corporate Codes of Ethics)	Корпоративні документи, що визначають правила поведінки та моральні орієнтири для співробітників
Етичні інвестиції та імпаکت-інвестиції	Інвестиційні стратегії, що враховують як фінансову прибутковість, так і соціальний/екологічний вплив
Специфічні етичні проблеми в економіці	
Конфлікт інтересів	Дослідник зобов'язаний розкривати будь-які фінансові чи особисті зв'язки з організаціями, які можуть вплинути на результати дослідження (наприклад, фінансування від компанії, чию продукцію аналізують).
Етика роботи з даними та конфіденційність	Захист конфіденційної інформації підприємств та персональних даних фізичних осіб (особливо при проведенні опитувань чи експериментів)
Відповідальність у сфері policy advising (консультування з питань політики)	Економісти, які дають поради політикам, мають діяти професійно, вказуючи на межі своєї компетенції та можливі ризики

Джерело: побудовано авторами

муючи базу для довіри до економічної науки та практики.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Концептуальні основи етики в економіці – це система моральних принципів, цінностей та норм, які регулюють економічну діяльність, взаємодію між суб'єктами господарювання та спрямовують економічні процеси на досягнення не лише прибутку, а й соціального блага. Етика наукових досліджень в економіці базується на трьох фундаментальних підходах: деонтології (етиці обов'язку), утилітаризмі (оцінці наслідків) та етиці доброчесності. Вона поєднує економічну ефективність із справедливістю, довірою та відповідальністю. Наразі сучасний дослідник-економіст має балансувати між прагненням

до економічної ефективності та дотриманням моральних імперативів.

Ключовими етичними принципами економічних досліджень є об'єктивність, надійність, прозорість, академічна доброчесність та соціальна відповідальність. Етичність дослідження безпосередньо впливає на рівень довіри суспільства до економічних прогнозів та державних стратегій.

Впровадження результатів дослідження сприятиме інтеграції української економічної спільноти у світовий науковий простір, де дотримання етичних стандартів є обов'язковою умовою публікації у виданнях рівня Scopus та Web of Science. Перспективи подальших досліджень стосуватимуться обґрунтування соціальної відповідальності науковця та прозорості конфлікту інтересів при виконанні прикладних економічних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Miteu G. D. (2024). Ethics in scientific research: a lens into its importance, history, and future. *Annals of medicine and surgery*, no. 86(5), pp. 2395–2398. DOI: <https://doi.org/10.1097/MS9.0000000000001959>
2. Shrader-Frechette K. S. (1985) Science Policy, Ethics, and Economic Methodology. Some Problems of Technology Assessment and Environmental-Impact Analysis. 321 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-94-009-6449-5>
3. Wight J. (2015). Ethics in Economics: An Introduction to Moral Frameworks. Redwood City: Stanford University Press. 275 p. DOI: <https://doi.org/10.1515/9780804794565>
4. Siddiquee M.S.H. (2024). Ethical Issues in Research Practices in Economics. In: von Feigenblatt, O.F., Islam, M.R. (eds) Ethics in Social Science Research. Springer, Singapore. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-97-9881-0_10
5. Sandberg J. & Walsh A. (2026). Between Ethics and Economics: A Moral Leeway Approach to Business Ethics. Cambridge: Cambridge University Press. 228 p.
6. Graafland, Johan (2021). Ethics and Economics: An Introduction to Free Markets, Equality and Happiness. 270 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003181835>
7. Dinu V., Câmpian V., Vasiliu C., Tăchiciu L., Dabija D.C. (2022). Ethics and Integrity in the Context of Economic Research Within Doctoral Schools. *Amfiteatru Economic*, 24 (Special Issue No. 16), pp. 912–933.
8. Tewari Devi & Ilesanmi Kehinde. (2025). Ethical Economics and Sustainable Development: The Role of Moral Capital. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003608035>
9. Sultan Hassan & Abd Al Jaleel, Karrar. (2020). Economic Researcher & Methodology of Scientific research. *Journal of Economics and Administrative Sciences*. 26. pp. 88–92. DOI: <https://doi.org/10.33095/jeas.v26i118.1865>.
10. Becker Christian. (2023). Ethical underpinnings for the economy of the Anthropocene: Sustainability ethics as key to a sustainable economy. *Ecological Economics*. No. 211. 107868. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2023.107868>
11. Research Ethics Responsible science. Available at: <https://www.fz-juelich.de/en/about-us/mission/research-ethics>
12. Resnik DB. What Is Ethics in Research & Why Is It Important? Available at: <https://www.niehs.nih.gov/research/resources/bioethics/whatis/index.cfm>
13. Ioana Negru On Integrity and Research Misconduct in Economics. Available at: <https://worldeconomicsassociation.org/newsletterarticles/integrity-and-research/>
14. Josephson Anna & Michler Jeffrey. (2023). Research Ethics in Applied Economics: A Practical Guide. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003025061>
15. Köhler S. & Veluwenkamp H. (2026). How to do conceptual ethics. *Inquiry*, pp. 1–26. DOI: <https://doi.org/10.1080/0020174X.2025.2595508>
16. Pandit V. (2016). Ethical Norms and Social Institutions. In: Ethics, Economics and Social Institutions. Springer, Singapore. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-10-0899-3_6
17. The Belmont Report: Ethical Principles in Human Subjects Research. Available at: <https://viableinsights.com/the-belmont-report-ethical-principles-in-human-subjects-research/#:~:text=It%20was%20instrumental%20in%20shaping,pursuit%20of%2>

Liubov Karbovska, Iryna Kalina, Alla Kozlova, Private Joint-Stock Company “Higher education institution “Interregional Academy of Personnel Management”. **Conceptual foundations of research ethics in economics.**

Annotation. The purpose of the article is to provide a theoretical substantiation of the conceptual foundations of scientific research ethics in economics. **Methodology of research.** To achieve the goal, a comprehensive scientific approach was used, based on a combination of general scientific and special methods of Cognition: System Analysis – to study the totality of principles of ethical research as an integral system; comparative analysis to identify differences between economic and institutional ethics; critical analysis of literature sources – to identify gaps in modern

theory. Results. The key conceptual aspects of ethics in economic research are revealed: principles of ethical research, normative economic foundations, conceptual ethics and conceptual engineering, economic ethics (business ethics) and institutionalism. The article presents the evolution of concepts of research ethics in economics: ethical principles in research involving people (Belmont Report); the principle of "3R" (replacement, reduction, improvement); social responsibility; the main ethical framework of research in economics (utilitarianism, deontology, ethics of virtues). A comprehensive structure of the conceptual foundations of ethics in economic research has been developed, which includes key ethical approaches and concepts (corporate social responsibility, ethics of sustainable development, ESG principles, economics of the common good, ethics of trust), tools for implementing ethics (codes of ethics, ethical investments and impact investments); specific ethical problems in the economy (conflict of interest, ethics of working with data and confidentiality, responsibility in the field of policy advising). **Practical value.** of the research results it is possible to use them to improve the quality and reliability of Economic Research in Ukraine. The implementation of the research results will contribute to the integration of the Ukrainian economic community into the global scientific space, where compliance with ethical standards is a prerequisite for publication in publications of the Scopus and Web of Science levels.

Keywords: ethics of scientific research, research in economics, conceptual foundations, conceptual ethics, economic ethics, institutionalism.

Дата надходження статті: 24.04.2026

Дата прийняття статті: 15.05.2026

Дата публікації статті: 22.06.2026